

การศึกษาแนวทางการส่งเสริมสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีในจังหวัดสิงห์บุรี

พรสม เปาปราโมทย์

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งของสตรีเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาและไม้ดัดในจังหวัดสิงห์บุรีจำนวน 34 คน พร้อมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกอบต. รวมถึงเสนอแนวทางในการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่น ส่วนการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณในรูปของแบบสอบถาม และเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เพื่อสอบถามถึงประสบการณ์และความคิดเห็นในประเด็นการลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะช่วยอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาพบว่าสตรีที่เข้ามาทำงานการเมืองท้องถิ่นล้วนแต่มีประสบการณ์การทำงานให้กับชุมชนมาก่อนเป็นส่วนใหญ่ ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว และผ่านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพภาวะผู้นำมาแล้ว ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครเลือกตั้งของสมาชิกอบต.สตรี มักประสบ ได้แก่ ไม่เข้าใจในสภาพปัญหาของท้องถิ่นและความเป็นสตรี สำหรับข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างในการส่งเสริมสตรีลงสมัครเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นพบว่า การส่งเสริมอาชีพและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และการส่งเสริมด้านการศึกษา และทักษะในการเป็นผู้นำให้แก่สตรี เป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วน อันจะก่อให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีในการลงสมัครเลือกตั้ง

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีและบุรุษเป็นประเด็นสากลที่ทั่วโลก ทุกประเทศ และองค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญในลำดับต้นๆ ซึ่งในบรรดาประเด็นปัญหาต่างๆ นั้น เรื่องของความไม่เท่าเทียมกันในโครงสร้างอำนาจของการตัดสินใจทุกระดับและทุกรูปแบบ

---

* นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านสตรี สำนักงานกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ทั้งในส่วนภาครัฐและภาคเอกชน เป็นเรื่องที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณามากที่สุดเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้ การเปิดโอกาสให้กว้างขึ้น เพื่อให้สตรีได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจมากขึ้น จึงเป็นเรื่องที่ควรสนับสนุน และสตรีก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคมและการเมืองมากขึ้น ทั้งนี้ การตัดสินใจในระดับการเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะเรื่องที่ตัดสินใจจะเป็นเรื่องของกฎหมาย ระเบียบ งบประมาณ โครงการต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม และชุมชน ส่วนใหญ่

หากวิเคราะห์ในมุมมองแนวคิดสตรีนิยม การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของผู้หญิงถือเป็นสิทธิที่เท่าเทียมในฐานะที่เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับผู้ชาย ผู้หญิงมีความคิดเป็นของตนเอง มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ และมีความสนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว สุขภาพอนามัย วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่อาจแตกต่างจากมุมมองของผู้ชาย ประโยชน์ที่ได้รับจากการที่ผู้หญิงมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจึงเกิดขึ้นกับสังคมโดยรวม ไม่เฉพาะตัวผู้หญิงเองเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม สังคมแต่ดั้งเดิมจนกระทั่งแม้ในปัจจุบันยังคงมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของบุรุษ โดยเฉพาะการมีตำแหน่งในทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง เนื่องจากค่านิยมของสังคมที่กำหนดและการยกย่องให้บุรุษเป็น “ผู้นำ” มายาวนาน แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนไป สตรีมีการศึกษามากขึ้น และบทบาททางเศรษฐกิจมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสตรีในเรื่องของชุมชน สังคมจึงเป็นประเด็นที่ได้รับการพิจารณามากขึ้น ทั้งนี้แม้ปัจจุบันจำนวนสตรีในการเมืองท้องถิ่นจะเพิ่มขึ้น แต่การที่จะบรรลุเป้าหมายการเพิ่มสัดส่วนสตรีในรัฐสภา องค์การบริหารส่วนตำบล และตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงในส่วนราชการเป็นร้อยละ 30 ซึ่งดูจะไม่สามารถทำได้ง่ายนัก จากข้อมูลเกี่ยวกับสตรีในการเมืองระดับท้องถิ่นปี 2550 พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่เป็นสตรีมีเพียงร้อยละ 11.35 นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ 9.86 สมาชิกสภาเทศบาล ร้อยละ 13.98 และนายก อบต. ร้อยละ 4.61 (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2550 : ออนไลน์) จะเห็นได้จากสัดส่วนของสตรีที่ได้รับเลือกตั้งในปีที่ผ่านมา ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในระดับท้องถิ่น จะเน้นเฉพาะระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยศึกษาถึงเหตุผลที่ทำให้สตรีลงสมัครรับเลือกตั้งในอบต. และวิเคราะห์ ปัญหาอุปสรรคที่สตรีประสบก่อนการตัดสินใจลงสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิก อบต. พร้อมทั้งค้นหาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นในฐานะสมาชิก อบต. มากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการที่จะทำให้สตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรของท้องถิ่นให้มีความสมดุลระหว่างสตรีและบุรุษยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาเหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของสตรี
3. หาแนวทางการส่งเสริมการลงรับสมัครเลือกตั้งของสตรีเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

1. ความเป็นมาของสิทธิสตรีในทางการเมือง

สังคมทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญต่อบทบาทของสตรีในฐานะที่เป็นภรรยา และแม่ที่มีภาระหลักในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง หรือกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่สำคัญของบุรุษมาโดยตลอด แต่เมื่อเป็นที่ตระหนัก มากขึ้นว่าขอบข่ายของการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับไม่เฉพาะแต่เรื่องการพัฒนาในระดับชาติ แต่จะเชื่อมโยงไปถึงระดับการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคลด้วย การให้ความสนใจต่อการเมืองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญไม่เพียงแต่เฉพาะบุรุษหากแต่สตรีก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในจำนวนเท่าๆ กับบุรุษด้วย เพราะจำนวนสตรีเป็นครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด.

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีนั้นอาจทำได้หลายส่วนทั้งทางตรง เช่น ร่วมลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ร่วมก่อตั้งพรรคการเมือง ร่วมก่อตั้งรัฐบาล และทางอ้อม เช่น ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ร่วมแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง ร่วมพูดคุยก่อปฏิปรายเรื่องราวทางการเมืองและสถานการณ์ปัจจุบัน ร่วมลงชื่อเพื่อเสนอเรื่องราวหรือประขาพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางการเมือง รวมกลุ่มเล็กๆ เพื่อแสดงความคิดเห็นในทางการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ซึ่งแม้ในภาพรวมจะยังอยู่ในระดับที่ต่ำอยู่ แต่ก็มีตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า เมื่อสตรีเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการบริหารแล้วสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมตามที่ต้องการได้ในระดับหนึ่งในฐานะที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม การตัดสินใจใดๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ย่อมมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของสมาชิกแต่ละคนในสังคม สตรีจึงต้องเข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจเพื่อให้การจัดสรรและควบคุมทรัพยากรต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการของตนเองด้วย ซึ่งความเสมอภาคของสตรีและบุรุษในทางการเมืองมีสองประการ คือ ความเสมอภาคในการเป็นผู้แทน และความเสมอภาคในการได้รับประโยชน์จากการกำหนดนโยบายและแผน

สตรีไทยมีสิทธิทางการเมืองที่จะออกเสียงและลงสมัครรับเลือกตั้งมากกว่า 70 ปีแล้ว ภายหลังจากประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ. 2475 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรก ซึ่งกำหนดให้สิทธิแก่ทั้งบุรุษและสตรีอย่างเท่าเทียมกัน ในการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญของการรับรองสิทธิของสตรีให้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นก็ยังคงมีหลักการที่กลุ่มสตรีเรียกร้องให้มีการบรรจุอยู่ใน

รัฐธรรมนูญอีก ซึ่งหลักการที่ประสบความสำเร็จในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2517 คือ หลักการ “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

2. เหตุผลที่ต้องส่งเสริมให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมือง

การส่งเสริมจำนวนสตรีให้เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองมากขึ้น โดยตั้งเป้าหมายไว้ที่ร้อยละ 30 ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ขององค์การสหประชาชาติ จึงจะสร้างการเปลี่ยนแปลงในระบบได้ ดังนั้น ดังนั้น เมื่อสตรีมีส่วนร่วมตัดสินใจทางการเมือง จะมีข้อดีมีหลายประการ (สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2550ก) ได้แก่

2.1 เพิ่มประสิทธิภาพทางการเมือง เนื่องจากผู้หญิงมีประสบการณ์ที่แตกต่างจากผู้ชายจึงมีมุมมองและความสามารถที่แตกต่างกัน เช่น การจัดทำงบประมาณใช้จ่ายเงิน และการตรวจสอบการใช้จ่าย ถ้ามีมุมมองของทั้งหญิงและชาย จะทำให้การใช้จ่ายมีความละเอียดรอบคอบและการตรวจสอบการใช้จ่ายที่มีประสิทธิภาพ

2.2 สร้างความหลากหลายในการพัฒนา ผู้หญิงและผู้ชายมีบทบาทที่แตกต่างกัน ทั้งในครอบครัวและชุมชน จึงมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน เช่น ผู้หญิงต้องมีหน้าที่หลักในเรื่องการตั้งครุฑ คลอดบุตร และเลี้ยงบุตร จึงให้ความสนใจกับการจัดสรรทรัพยากรและบริการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ เช่น ประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ มีผู้หญิงในรัฐสภาเกินร้อยละ 30 มานานหลายปี สามารถพัฒนาระบบการดูแลเด็กและการประกอบอาชีพของผู้หญิงให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ประเทศอินเดีย หลังจากรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้หญิงมีที่นั่ง 1 ใน 3 ของที่นั่งในองค์กรปกครองท้องถิ่น พบว่า ผู้หญิงให้ความสนใจกับประเด็นการพัฒนาที่แตกต่างจากผู้ชาย คือ สันเขือ อาชีพ สุขภาพ น้ำ การศึกษา และความรุนแรงในครอบครัว

2.3 สร้างความเป็นธรรมตามหลักการเป็นผู้แทนในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจาก การปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองโดยประชาชนทั้งหมด คือ ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในการตัดสินใจ แต่เนื่องจากสังคมมีขนาดใหญ่และประชาชน มีจำนวนมาก จึงใช้วิธีการเลือกสรรผู้แทนจำนวนหนึ่งมาทำหน้าที่ตัดสินใจในเรื่องสาธารณะแทนประชาชนส่วนใหญ่ การเป็นผู้แทนทางการเมืองจึงเป็นเหมือนภาพจำลองขนาดเล็กของสังคมที่สะท้อนคุณลักษณะ ทุกด้านของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เช่น องค์ประกอบของสังคมและการกระจายตามพื้นที่เมื่อสังคมมีผู้หญิงเป็นองค์ประกอบครึ่งหนึ่ง ผู้หญิงจึงควรได้เป็นผู้แทนของประชาชนตามสัดส่วนนี้ด้วย

2.4 การเปลี่ยนแปลงในทางสร้างสรรค์ทางการเมืองจะเกิดขึ้น เมื่อมีผู้หญิงจำนวนมากพอได้เข้ามาทำงานการเมือง เช่น ในอินเดีย หลังจากมีผู้หญิงจำนวน 1 ใน 3 ของสมาชิกองค์กรปกครองท้องถิ่น พบว่าการทุจริตในองค์กรเหล่านี้ลดลง และผู้หญิงจะมีวิธีการทำงาน ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ดีกว่า เนื่องจากมีลักษณะการทำงานที่รับฟังและไม่มีพิธีรีตองมาก

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณจากการตอบแบบสอบถามของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลสตรีจากองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาและไม้ดัด จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะชีวสังคมและภูมิหลัง (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (3) ข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และ (4) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาและไม้ดัด และจากการสัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาในเชิงลึก

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาและไม้ดัด จังหวัดสิงห์บุรี จำนวนทั้งหมด 34 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) สตรีในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี กลุ่มตัวอย่างมีอายุต่ำสุด 28 ปี และอายุสูงสุด 70 ปี สมรสแล้ว จบระดับประถมศึกษามากที่สุด และส่วนใหญ่เคยเป็นผู้นำท้องถิ่นมาก่อน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยใช้สถิติการวิจัย

การศึกษานี้ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป คือ ชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

3.2 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การศึกษาได้ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถาปนแบบปลายเปิดที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของกลุ่มสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาและไม้ดัด และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้ดัด เพื่อสอบถามถึงประสบการณ์และความคิดเห็นในประเด็นการลงสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะช่วยอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งของสตรีเป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาและไม้ดัดในจังหวัดสิงห์บุรี และทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกอบต. การเก็บข้อมูลได้ใช้แบบ

สอบถาม การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 34 คน ผู้ศึกษาแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ออกเป็น 3 ส่วนได้แก่

1. เหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์เหตุผลที่สนับสนุนการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ประกอบด้วยคุณสมบัติส่วนตัว เหตุผลทางด้านทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และการเมือง ตามลำดับ

1.1 คุณสมบัติส่วนตัว เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) ความพร้อมของสุขภาพกายและจิตใจ (2) มีความสามารถในงานพัฒนาท้องถิ่น (3) ครอบครัวให้การสนับสนุนและได้รับการพัฒนาศักยภาพมาแล้ว (4) อายุอยู่ในวัยที่เหมาะสม ความสำเร็จในชีวิตการทำงาน และบุคลิกภาพ (5) มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ (6) สนใจงานส่วนรวม (7) คู่กันเคยกับผู้เป็นสมาชิกอบต. และ (8) คนในครอบครัวเคยเป็นผู้นำท้องถิ่น

1.2 เหตุผลทางด้านทางเศรษฐกิจ เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) มีรายได้เสริมเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว (2) มีความมั่นคง (3) สะสมเงินทุนประกอบอาชีพ (4) มีรายได้แน่นอน และ (5) มีสิ่งอำนวยความสะดวก

1.3 เหตุผลทางด้านทางสังคม เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) ทำให้ได้รับข้อมูลข่าวสารกว้างขวาง (2) เข้าใจสภาพปัญหาชุมชนและต้องการแก้ไข (3) จัดสรรเวลาครอบครัวกับงานได้ และ (4) มีอำนาจในครอบครัวมากขึ้น ตำแหน่งช่วยแก้ปัญหาครอบครัวได้ และตำแหน่งช่วยให้เลี้ยงดูอบรมบุตรชายขึ้น

1.4 เหตุผลทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) ความเชื่อท้องถิ่นยอมรับผู้นำสตรี (2) ค่านิยมสังคมยอมรับผู้นำสตรี และ (3) ถูกหล่อหลอมจากครอบครัว ชุมชนให้รักท้องถิ่น

1.5 เหตุผลทางการเมือง เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างระบุจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) มีผลงานด้านพัฒนาชุมชนทำให้ชาวบ้านสนับสนุน (2) มีฐานเสียงใน ครอบครัว (3) เครือข่าย/องค์กรสตรีสนับสนุน และ (4) พรรคการเมืองและนักการเมืองสนับสนุน

สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มอธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น การมีประสบการณ์ทำงานในท้องถิ่นของตน มาก่อนทำให้มีพื้นฐานและคุ้นเคยกับทำงานเพื่อประชาชนจึงตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นว่า จิตสำนึกรักบ้านเกิดต้องการมาพัฒนาท้องถิ่นได้กระตุ้นสตรีให้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล กลุ่มตัวอย่างยังได้กล่าวถึงการเห็นตัวอย่างของสมาชิกในครอบครัวที่เคยเป็นผู้นำท้องถิ่นมาก่อนไม่ว่าจะเป็นสมาชิกอบต. นักการเมืองในตำแหน่งอื่น หรือเคยเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านมาก่อน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของสตรี

ส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของกลุ่มตัวอย่างที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) ไม่เข้าใจสภาพปัญหาชุมชน (2) ความเสียเปรียบในการแข่งขันกับผู้ชาย (3) ค่าใช้จ่ายในการสมัครและหาเสียง และความไม่สะดวกในการปฏิบัติงานกลางคืน (4) ภาระครอบครัว การจัดสรรเวลาและความคาดหวัง รวมถึงขาดการสนับสนุนจากสังคม (5) การไม่ยอมรับผู้นำท้องถิ่นที่เป็นสตรี จำนวน 5 คน และ (6) การถูกกีดกันจากฐานเสียงของนักการเมืองอื่น การแบ่งงานให้ผู้หญิงซึ่งไม่เหมาะกับการเมือง และการจำกัดการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ

จากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า การตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของสตรีนั้น มักจะต้องมีปัญหาและอุปสรรคเสมอ เพราะสตรีได้ถูกจัดระเบียบบทบาทเฉพาะให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน สภาพครอบครัว และสภาพสังคม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของความเป็นมารดา ภรรยา ผู้ตาม ซึ่งมีลักษณะการใช้ชีวิตที่ขัดแย้งกับบทบาทของการเป็นนักการเมือง จากการสนทนากลุ่มพบว่าความเป็นผู้หญิงถูกกำหนดโดยธรรมชาติกลับกลายเป็นเงื่อนไขของการบั่นทอนความตั้งใจในการลงสมัครรับเลือกตั้งหน้าที่หลักของสตรีมักจะเกี่ยวข้องกับครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การจัดสรรเวลาตามความตั้งใจที่จะทำงานการเมืองเพื่อท้องถิ่นของตนจึงต้องผ่อนผัน หรือเลื่อนไปจนกว่าครอบครัวจะให้การสนับสนุน

3. แนวทางการส่งเสริมการลงรับสมัครเลือกตั้งของสตรีเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างในการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่น โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อพบว่า ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างที่ มากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับ ได้แก่ (1) การส่งเสริมอาชีพและสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่สตรี (2) การพัฒนาศักยภาพสตรีด้านการศึกษาและทักษะในการเป็นผู้นำสตรี (3) การพัฒนาเครือข่าย ให้แก่สตรีเพื่อมีพลังสนับสนุนเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น และการรณรงค์ปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนในสังคมให้ยอมรับผู้นำสตรี และ (4) การมีกฎหมายกำหนดสัดส่วนนักการเมืองหญิงในท้องถิ่น อย่างชัดเจน

จากข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า ปัญหาของสตรีในการลงรับสมัครเลือกตั้ง คือ สตรีมักเป็นคนีที่พูดในที่ชุมชนไม่เก่ง ทำให้ขาดความกล้าและกลัวที่จะพูดในที่สาธารณะ และพูดคุยกับคนอื่น ๆ ที่ไม่คุ้นเคย ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพสตรี ด้านการศึกษาและทักษะในการเป็นผู้นำสตรี

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

ตามที่รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีตามเป้าหมายที่ 3 การส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี ของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษกำหนดโดยสหประชาชาติเมื่อปี 2543 ภารกิจที่ทำนายของประเทศไทย คือ การเพิ่มสัดส่วนผู้หญิงในรัฐสภา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง ในราชการส่วนกลางเป็น 2 เท่า ดังนั้น การผลักดันให้สตรีกล้าตัดสินใจลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล นับเป็นปรากฏการณ์แรกและสำคัญที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องผ่านไปได้ ในส่วนนี้จะนำเสนอข้อเสนอแนะด้วยกัน 2 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว และ (2) ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาในอนาคต

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

จากผลการศึกษาพบว่า มีประเด็นที่ทำนายในการทำงานที่จะผลักดันให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมทางการเมือง ในฐานะสมาชิก อบต. มากขึ้น ซึ่งเป็นข้อเสนอในการดำเนินงานสำหรับสำนักงาน กิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาสตรีโดยตรง โดยอาจแยกเป็น 3 แนวทางที่สำคัญ และสอดคล้องกับข้อค้นพบจากการศึกษา ดังนี้

1.1 การส่งเสริมประสบการณ์การทำงานในการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย

1.1.1 การสนับสนุนบทบาทในการทำประโยชน์แก่ชุมชนและสังคม ซึ่งจะเป็พื้นฐานสำหรับการทำงานให้ชุมชนสังคมในฐานะตัวแทน เป็นก้าวแรกก่อนการพัฒนาไปสู่การมีภาวะผู้นำ และมีความสนใจพร้อมทั้งกล้าที่จะเสนอตัวเองเป็นผู้แทนของชุมชนในการเข้าไปในองค์การการเมืองต่อไป

1.1.2 การสนับสนุนสตรีให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ควรใช้กลวิธีเข้าถึงและมุ่งเน้นไปยังผู้ที่ทำงานสาธารณะในพื้นที่อยู่แล้ว เช่น อาสาสมัครของหน่วยงานต่าง ๆ หัวหน้ากลุ่มสตรี กลุ่มอาชีพ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ มีประสบการณ์การทำงานกับคนในชุมชน เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน มีภาพลักษณ์ของผู้หญิงเก่ง และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์

1.1.3 การทำความเข้าใจว่าการเมืองเป็นเรื่องสร้างสรรค์ เป็นเรื่องของทุกคน และสตรีต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการกำหนดนโยบาย แผนงานการสร้างความสำเร็จ และความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ท้องถิ่น

1.2 การสนับสนุนสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะครอบครัวให้เอื้อต่อการลงสมัครรับเลือกตั้ง สภาพแวดล้อมที่สำคัญต่อการตัดสินใจของสตรีในการลงสมัครรับเลือกตั้งคือ ครอบครัว ดังที่ได้นำเสนอผลการศึกษาไปแล้ว และตรงกับงานวิจัยอื่น ๆ ดังนั้น งานที่ทำนายของสำนักงาน กิจการสตรีและสถาบันครอบครัวคือการส่งเสริมครอบครัวและสภาพแวดล้อม ให้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้สตรีลงสมัครรับเลือกตั้ง เช่น รมรณรงค์ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวเข้าใจและสนับสนุนสตรีที่มีความสนใจลงสมัครรับเลือกตั้ง สนับสนุนให้ครอบครัวนักการเมืองที่มีสมาชิกสตรีให้ลงสมัครรับเลือกตั้งมากขึ้น

1.3 การส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของสตรี จากสภาพการณ์ที่สังคมยังมองว่าเวทีสาธารณะทางการเมืองและการบริหารนั้นเป็นเวทีของบุรุษ และสตรีมีบทบาทสำคัญในครอบครัว หรือแม้จะมีสตรีอยู่บนเวทีการเมืองบ้าง แต่ก็ยังเป็นจำนวนไม่มากมาโดยตลอด ดังนั้น การส่งเสริมศักยภาพและความสามารถของสตรีในด้านต่างๆ เพื่อให้สตรีเกิดความพร้อมต่อการเข้าทำงานการเมือง และมีความสนใจลงเลือกตั้ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการ อาทิ เช่น อบรมทักษะการจัดการและการบริหารกิจการสาธารณะให้แก่สตรี จัดฝึกอบรมภาวะผู้นำสตรีที่จะลงสู่สนามการเมือง และเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินงานทางการเมืองแก่สตรีที่ได้รับเลือกตั้ง ประสานงานกับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการศึกษาต่อให้แก่สตรี เพื่อจะได้จบการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการศึกษาในอนาคต

ผลการศึกษาในรายงานฉบับนี้ ทำให้เกิดคำถามต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครัวต่อไป กล่าวคือ จากข้อมูลที่ได้รับในการศึกษาถือว่าเป็นข้อมูลในมุมมองเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือพื้นที่ที่มีปัจจัยหลายด้านดังที่ได้อภิปรายแล้ว ทำให้สตรีได้รับโอกาสจากคนในชุมชน ในการได้รับเลือกตั้งเข้ามามีตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น ดังนั้น ข้อเสนอแนะต่อการศึกษาต่อไปในอนาคต จึงมีดังนี้

2.1 ควรจะมีการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่/ปลัด อบต. รวมไปถึงข้าราชการในจังหวัด ผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับ อบต. รวมถึงประชาชนในท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบถึงคุณลักษณะผู้สมัครที่บุคคลเหล่านี้ มีความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และยอมรับทั้งในด้านความสามารถและความซื่อสัตย์สุจริต

2.2 ควรจะมีการสำรวจและศึกษาข้อมูลของสตรีที่มีความต้องการที่จะลงสมัครรับเลือกตั้ง อบต. แต่ไม่สามารถทำได้ ว่ามีปัญหาและอุปสรรคใด เพื่อที่จะสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการ

2.3 ควรศึกษาวิจัยพื้นที่ที่มีสตรีลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นสมาชิก อบต.น้อย และพื้นที่ที่ได้รับเลือกตั้งน้อย (ข้อมูลปี 2550 จังหวัดที่มีสตรีได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิก อบต. น้อยที่สุดคือ จังหวัดสตูล) เพื่อจะได้ทราบสาเหตุที่แท้จริง และแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2.4 ควรขยายพื้นที่ในการศึกษาโดยแบ่งเป็นระดับภาค และทั่วประเทศ เพื่อให้มีข้อมูลสำหรับการส่งเสริมสตรีเฉพาะเจาะจงเหมาะสมกับพื้นที่ต่อไป เนื่องจากในแต่ละพื้นที่อาจมีข้อจำกัดและแรงสนับสนุนจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์หรือประเพณีวัฒนธรรมต่างกัน ซึ่งจะทำให้จัดทำโครงการกิจกรรมได้ตรงตามความต้องการ

2.5 ควรทำการศึกษาเชิงลึกในเรื่องการกำหนดมาตรการพิเศษโดยการกำหนดสัดส่วนที่นั่งสำหรับสตรีในสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้เพื่อศึกษาพื้นฐานความคิดเห็น ความเข้าใจ

ของประชาชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งศึกษาจำนวนที่เหมาะสมในการกำหนด สัดส่วน

ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะข้างต้นนับเป็นส่วนหนึ่งของการสนับสนุนให้ผู้หญิงได้มี โอกาสในการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบความเป็นไปของสังคมอย่างเคียงบ่า เคียงไหล่กับผู้ชาย หน่วยงานที่รับผิดชอบคงไม่เพียงมีแต่สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เท่านั้น และจะต้องเป็นการดำเนินงานร่วมกันทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนทั่วไป เพื่อ การพัฒนาประเทศโดยรวมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. (2537). รายงานสถานภาพสตรีไทย และแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ.
- คณะอนุกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร. (2548). ผู้หญิงกับการเมือง ทำไมต้องส่งเสริม?. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2549). สิทธิของสตรีกับเสียงทางการเมือง ในประเทศไทย เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เป้าหมายหลักที่ 3 : ส่งเสริม ความเท่าเทียมกันทางเพศและส่งเสริมบทบาทสตรี. กรุงเทพฯ.
- จური วิจิตรวาทการ. (1993). สตรีกับการเมืองในประเทศไทย. สตรีในการเมือง : ออสเตรเลีย อินเดีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ประเทศไทย. UNESCO Principal Regional Office for Asia and the Pacific.
- ชวนชม สร้อยเพชร. (2543). บทบาทสตรีในโครงการพัฒนาตำบลของอำเภอสนักำแพง จังหวัด เชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เนตรดาว แพทย์กุล. (2544). บทบาทของผู้หญิงชาวบ้านในการพัฒนา : กรณีศึกษาบทบาท ของผู้หญิงในเครือข่ายชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : ธนบรรณการพิมพ์.
- กิ่งแก้ว อินทว้าง. (2531) ทศนคติของประธานกรรมการสภาตำบลที่มีต่อการปฏิบัติงานของ พัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร : กรมการพัฒนาชุมชน.
- ภิญโญ ตันพิทยคุปต์. (2539). บทบาทของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดสงขลา. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มาลี พงษ์พงศาวลี. (2544). “สตรีกับกฎหมาย”, รายงานเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริม และประสานงานสตรีแห่งชาติ พุทธศักราช 2536. กรุงเทพฯ.
- วรรณธนา ไผ่สีดำ. (2542). วิสัยทัศน์ทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปัตตานี เกี่ยวกับการก้าวสู่ภาพลักษณ์รัฐบาลธรรมรัฐ ภายใต้กลไกและกติกากาการเลือกตั้งรัฐธรรมนูญฉบับ ปฏิรูปการเมือง พุทธศักราช 2540 : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสตรีไทยพุทธกับสตรีไทย มุสลิม. กรุงเทพฯ : คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- วิญญู จารัสพันธ์. (2536). ผู้หญิงกับเส้นทางตำแหน่งสู่ผู้นำชุมชน. *พัฒนาชุมชน*. 32(7), หน้า 36-44
- สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท. (2540). *โครงการศึกษาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา. (2550). *การเมืองและการบริหารท้องถิ่นปี 2550*. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.gdrif.org/data/ThaiAdministration/04.html>
- สุรัสวดี หนูนุญพันธ์ และ ชนาธิป บุญยเกต. (2543). *สตรีกับบทบาทในการเข้าร่วมองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : บริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง*. กรุงเทพฯ : สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2548). *หนังสือชุด ถามตอบเรื่องน่ารู้สำหรับผู้หญิง : เวทีนี้มีความหมาย...ผู้หญิงบนเส้นทางทางการเมืองและราชการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2550ก). *การรณรงค์ส่งเสริมบทบาทผู้หญิงในทางการเมือง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2550ข) *เอกสารประกอบการฝึกอบรมวิทยากรหลักเพื่อพัฒนาศักยภาพสตรีเพื่อให้มีภาวะผู้นำและมีความพร้อมในการเข้าสู่การเมืองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว.
- สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวและสวนดุสิตโพล. (2551). *การศึกษาความคิดเห็นของประชาชน 9 จังหวัดใน 5 ภาค ต่อการทำงานของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตรีและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกนายก อบจ.หญิง*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2547). *รายงานผลตามเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษของประเทศไทย พ.ศ. 2547*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. (2544). *ปฏิญญาทางการเมืองและแผนปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการริเริ่มแนวทางใหม่ เพื่อดำเนินการตามปฏิญญาและแผนปฏิบัติการปักกิ่ง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.
- Inter -Parliamentary Union. 2008. Retrieved from <http://www.ipu.org>
- Kirk-Patrick, Lean J. 1979. *Political Women*. Princeton: The Engleton Institute of Politics, Rutgers University.
- Vittit Muntarbhorn. 1985. *Women's Development in Thailand*. Thailand National Commission on Women's Affairs (NCWA)